

Nr 33.

Av herr **Petrén, Alfred**, *angående anordnande av en anstalt å Hultsfreds lägerplats för svårskötta, obildbara sinnesslöa.*

Ingen ledamot av riksdagen torde vara okunnig om den stora brist på vårdplatser för sinnessjuka, som i vårt land är rådande. Alltsomoftast erhåller man en erinran om detta otillfredsställande förhållande genom dagspressen vid dess omnämmande av något vanvårdsfall eller något av sinnessjuk begånget våldsdåd. Många av riksdagens ledamöter torde också från sin kommunala verksamhet hava personlig erfarenhet om de stora svårigheter det bereder fattigvårdssamhällena att nödgas omhändertaga vårdbehövande sinnessjuka. I själva verket gör samhället sig skyldigt till stor *inhumanitet* mot de sinnessjuka, när dessa ej få komma i åtnjutande av en ändamålsenlig vård, ty därigenom förvärras ofta sjukdomssymtomen och förlänges, vid botliga former av sinnessjukdom, sjukdomstiden. Och verkliga förhållandet är att, trots det hospitalen de sista åren icke så litet överbelagts, kunna dock icke alla fall, där behovet av hospitalsvård är trängande, utan dröjsmål bli mottagna å hospitalen, utan finnas bland de tusentals till hospital anmälda, som vänta på inträde därstädes, både nyinsjuknade, i fråga om vilka det med lämplig vård funnes förhoppning om snart tillfrisknande, och sådana sinnessjuka, som äro störande eller farliga för sin omgivning.

Fastän de nya hospitalsbyggnader, till vilka medel blivit anslagna, nämligen Hälsingborgshospitalet (med 1,200 platser för sinnessjuka), vid vilket ännu endast grunderna blivit lagda, och de snart för öppnande färdiga, för oroliga sjuka avsedda paviljongerna vid Sätters och Västerviks hospital (med sammanlagt 200 platser), endast fylla *en ringa del* av den befintliga platsbristen, råder dock i årets statsverksproposition fullständig tystnad rörande anskaffandet av ytterligare vårdplatser för sinnessjuka. Detta synes mig så mycket mer anmärkningsvärt, som det dock sedan mer än ett år tillbaka föreligger ett byggnadsförslag, som tillkommit på initiativ av chefen för dåvarande civildepartementet och genom vilket realiserande ett par hundra vårdplatser för sinnessjuka skulle bli disponibla. Jag syftar på förslaget att aptera de kvarvarande byggnaderna å Hultsfreds gamla lägerplats till en anstalt för 234 svårskötta och störande sinnesslöa och 18 sinnessjuka män. Då här enligt förslaget skulle i första hand mottagas *de* sinnesslöa, som nu vårdas å hospitalen, och dessas antal uppgår till c:a 200, skulle sålunda större delen av anstaltens platser i realiteten komma *sinnessjukvården* till godo. Då en närmare redogörelse för denna bygg-

nadsfråga finnes i den av mig vid fjorårets riksdag väckta motionen i ärendet (F. K., nr 82), tillåter jag mig att i övrigt hänvisa till den där anförda motiveringen. Här må endast tilläggas, att omräkning av kostnaderna ha ägt rum sistlidne sommar med resultat, att byggnadsförslaget synes kunna utföras för en kostnad av 920,000 kronor i stället för den förut beräknade summan 940,000 kronor, och att medicinalstyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 12 september 1923 hemställt, att proposition måtte föreläggas innevarande års riksdag med begäran, att 450,000 kronor måtte för påbörjande av ifrågavarande byggnadsföretag anvisas på extra stat för budgetåret 1924—1925.

I samma skrivelse hemställde medicinalstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1924 års riksdag medgiva, att de nya paviljongerna för oroliga sjuka vid Östersunds hospital, vilkas uppförande för en beräknad kostnad av 880,000 kronor beslutits av 1918 års riksdag, måtte i huvudsaklig överensstämmelse med de av arkitekt Westman i april 1920 upprättade och i augusti 1922 omarbetade ritningarna uppföras för en kostnad av 877,000 kronor. Angående denna frågas förhistoria må här nämnas, att 1918 års riksdag av de för ändamålet beviljade medlen anvisade ett belopp av 200,000 kronor på extra stat å budgeten för 1919, varpå följande riksdag anvisade ytterligare 300,000 kronor på extra stat för år 1920. Då det emellertid sedermera befanns, att byggnadernas uppförande skulle vida överstiga de ursprungligen beräknade kostnaderna, anhöll medicinalstyrelsen i skrivelse den 28 augusti 1920, att Kungl. Maj:t måtte göra framställning om ytterligare medel för ändamålet. Emellertid beslöt Kungl. Maj:t den 7 januari 1921 att — under förutsättning att riksdagen beviljade medel för fortsättande av arbetet å den stora hospitalsanläggningen vid Hälsingborg — det ifrågavarande byggnadsföretaget, som ännu icke påbörjats, borde få tillsvidare anstå (5:te huvudtiteln, sid. 191—192 i 1921 års statsverksproposition). I anledning av sedermera till 1921 års riksdag framlagd proposition (nr 260) medgav riksdagen, att av de på extra stat för åren 1919 och 1920 till nya paviljonger vid Östersunds hospital anvisade medlen, tillsammans 500,000 kronor, ett belopp av 350,000 finge användas för fullbordande av hospitalet vid Strängnäs.

Den 13 september 1922 överlämnade medicinalstyrelsen till Kungl. Maj:t, med i ärendet infordrad skrivelse, nya kostnadsberäkningar och ritningar till de ifrågasatta för oroliga sjuka avsedda paviljongerna vid Östersunds hospital, med hänsyn till grundförhållandena och av estetiska skäl sammanbyggda och förlagda till annan plats än den först påtänkta. Enligt detta förslag skulle de samfälliga kostnaderna för byggnadernas uppförande uppgå till 915,000 kronor. För arbetets utförande stod vid tiden för skrivelsens avlåtande till styrelsens förfogande ett belopp av 147,300 kronor. Något anslag utöver detta odisponerade belopp ansåg styrelsen då icke erforderligt för budgetåret 1923—1924, då detsamma syntes vara tillräckligt för igångsättande av de arbeten, som kunde tänkas förekomma under nämnda tid. Då styrelsen emellertid fann behovet av ifrågavarande

paviljonger synnerligen trängande, hemställde styrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1923 års riksdag medgiva, att de nya paviljongerna, vilkas uppförande för en beräknad kostnad av 880,000 kronor beslutats av 1918 års riksdag, finge i huvudsaklig överensstämmelse med de av arkitekt Westman i april 1920 upprättade och i augusti 1922 omarbetade ritningarna uppföras för en förhöjd, till 915,000 kronor beräknad kostnad. Någon framställning härom avläts emellertid icke till 1923 års riksdag, utan blevo samtliga handlingar för omräkning överlämnade till medicinalstyrelsen genom beslut av Kungl. Maj:t den 8 juni 1923. Sedan denna omräkning ägt rum, ingick medicinalstyrelsen med ovannämnda framställning till Kungl. Maj:t, därvid meddelande, att det för ändamålet disponibla beloppet, som efter några mindre utbetalningar uppginge till 146,752 kronor 87 öre, vore tillräckligt för bestridande av de kostnader, som kunde ifrågakomma under budgetåret 1924—1925.

Vid sådant förhållande och då paviljongerna nu synas kunna uppföras för en kostnad, som något litet understiger den en gång för ändamålet av riksdagen beviljade summan, hade man kunnat förvänta, att detta byggnadsföretag nu skulle blivit igångsatt utan ytterligare dröjsmål. Så torde emellertid icke vara Kungl. Maj:ts avsikt, enligt vad statsrådet och chefen för socialdepartementet under gårdagens remissdebatt meddelade. Därvid anförde denne bland annat såsom skäl för återhållsamhet i fråga om anslag till nya vårdplatser för sinnessjuka, att det för närvarande påginge underhandlingar mellan staten och Stockholms stad angående stadens övertagande på vissa villkor av vården av alla i densamma hemmahörande sinnessjuka. Om också det är uppenbart, att resultatet av dessa förhandlingar — samma förslag är i övrigt framlagt beträffande Göteborgs stad — får inverkan på den fullständiga planen för den statliga sinnessjukvårdens ordnande, såsom beträffande antalet nya hospital, som äro behöfliga, och de platser, varå dessa böra förläggas (med undantag ock för övre Norrland, som under alla förhållanden har behov av ett till Västerbottens län förlagt hospital), så böra dock de förslag till utvidgningar av redan befintliga hospital, som — i övrigt i anledning av en utav riksdagen år 1912 beslutad skrivelse i frågan — äro utarbetade, snarast möjligt komma till utförande med hänsyn till det stora antal exspektanter till statens hospital, som för närvarande finnas. Dessas antal uppgår nämligen till i det närmaste 4,000.

Särskilt trängande är det, att den föreslagna utvidgningen med nya paviljonger för oroliga sjuka vid Östersunds hospital kommer till stånd, då de nuvarande övervakningsavdelningarna för oroliga här äro belägna i samma byggnad som övervakningsavdelningarna för lugna och rakt under dessa avdelningar, på grund varav de lugnare patienternas nattsömn ofta blir störd.

Då den, som under nuvarande statsfinansiella situation gör yrkanden, som avse att i någon högre grad öka utgiftsstaten, lämpligen också bör angiva, varifrån medlen härtill skola tagas, har jag slutligen icke velat

underlåta att framhålla, att en utväg till påskyndande av sinnessjukvårdsfrågans lösning vore att höja avgiften för vård å hospital i lägsta betalningsklasser och använda den besparing, som därigenom skulle vinnas i statens utgifter för hospitalens driftkostnader, till anskaffande av nya vårdplatser. Och goda skäl synas mig vara för någon höjning uti nämnda avgift, vilken numera är lägre än avgifterna vid övriga statliga vårdanstalter, såsom blindanstalterna, anstalterna för vanartade sinnesslöa och statens alkoholistanstalter. Avgiften för vård å hospital i lägsta betalningsklassen är nämligen för innevarande år — i enlighet med de i § 37 av Kungl. Maj:ts förnyade nådiga stadga angående sinnessjuka den 14 juni 1901 stadgade beräkningsgrunder — fastställd till 90 öre för vård dag, medan avgiften i blindanstalterna och i statens sinnesslöanstalter är 400 kronor för året (för vanartade epileptiska dock det dubbla) samt vid statens alkoholistanstalter numera utgör 2 kronor för vård dag.

Då jag, vid det förhållandet att det icke behöves något anslag å staten för nästa budgetår för påbörjande av det föreslagna byggnadsarbetet vid Östersunds hospital, icke kunnat finna någon form för framställning i detta ärende till riksdagen, får jag därför i anslutning till det ovan anförda inskränka mig till att hemställa,

att riksdagen måtte besluta att å Hultsfreds lägerplats anordnas en anstalt för 234 svårskötta och störande obildbara sinnesslöa och 18 sinnessjuka män i enlighet med det av medicinalstyrelsen i skrivelse den 12 september 1923 ingivna förslaget för en beräknad kostnad av 920,000 kronor, samt att för påbörjande av detta byggnadsföretag på extra stat för budgetåret 1924—1925 anvisas ett reservationsanslag å 450,000 kronor.

Stockholm den 18 januari 1924.

Alfred Petré.